

*Конькова Анастасія, студентка групи ПР-13,
юридичного факультету, ТНЕУ*

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність проблеми. Проблема духовних цінностей є досить актуальною в наш час. Адже саме духовні цінності є найвищими ідеалами людства. Вони відіграють провідну роль у житті людини, оскільки ґрунтуються на родинних цінностях, поняттях добра, свободи, справедливості, істини, миру. Суспільство зацікавлене в тому, щоб ці цінності були демократичними. Філософія є частиною духовної культури, а соціальна філософія узагальнює різні аспекти життя суспільства, які характеризують соціальні та гуманітарні дисципліни.

Проблема духовних цінностей досліджувалася такими філософами, як: М. Головатий, Л. Чупрій, І. Кон, Б. Лісовський, Л. Сулейманова, І. Надольний, С. Кримський, М. Мокляк, В. Пазенок, Є. Подольська та інші.

Метою дослідження є соціально-філософський аналіз духовних цінностей і вплив їх в сучасному глобалізованому світі.

Об'єктом дослідження: трансформаційні процеси в духовній сфері сучасного суспільства.

Предметом дослідження: аналіз та особливості формування духовних цінностей у глобалізованому світі.

Завданням дослідження є: визначити поняття аксіології, з'ясувати сутність поняття «духовні цінності» в сучасному глобалізованому світі.

Проблема духовності особливо актуалізуються у кризові періоди історії. Радикальні зміни, які переживає сьогодні наша держава, є саме таким етапом. А це означає, що духовні цінності потребують нагальної уваги.

Для кращого розуміння духовних цінностей нам слід звернути увагу саме на поняття цінностей, а також на вчення про цінності – аксіологію. Цінність – це будь-яке матеріальне чи ідеальне явище, яке має значення для людини чи суспільства, заради якого вона діє, втрачає сили, час, гроші та здоров'я заради якого вона живе [6, с. 157].

Цінності в історії людського роду, як своєрідні духовні опори, допомагають людині вистояти перед неминучими складними життєвими обставинами. Цінності стають реальними орієнтирами людської поведінки і формують життєво-практичні установи людей. Вони визначають зміни внутрішнього світу людини. Цікавим твердженням філософії є те, що найвищою цінністю є людина. Відома теза Протагора: «Людина є мірою всіх речей» [4, с. 130].

На думку М. Головатого цінності - це певні ідеї, погляди, за допомогою яких людина задовольняє свої потреби та інтереси. Аксіологія – це наука про цінності, учення про природу духовних, моральних, естетичних та інших цінностей, їх зв'язок між собою, із соціальними, культурними чинниками та особистістю людини [3, с. 21].

В історії філософії можна виокремити чотири підходи до з'ясування сутності цінностей: суб'єктивний ідеалізм, де вартості тлумачаться як породження волі і розуму людини; об'єктивний ідеалізм, у форматі якого цінності визначаються як вічні ідеальні сутності; метафізичний підхід, що ґрунтує цінності через оцінку і порівняння одних предметів відносно інших; діалектико-матеріалістична інтерпретація, котра зумовлює розуміння цінностей як одночасно об'єктивних і суб'єктивних соціальних явищ. У ракурсі п'ятого підходу цінності уявляються об'єктивним явищем, породженням реальною взаємодією суб'єкта і об'єкта [6, с. 160].

Введенню категорії «цінність» у термінологічний обіг наука завдячує І. Канту. Він твердив, що таких понять як «свобода», «справедливість», «добро» реально не існує, проте допускається можливість їхньої наявності в практичних цілях [6, с. 153].

Що ж таке духовність? Це основа поняття особистість. Духовність також визначається як певний ідеал, до якого прагне людина. Духовність є переходом до вищих форм констатування особи та її менталітету, тобто сукупність внутрішніх і зовнішніх рис її формування. Духовно збагачена людина обов'язково передбачає наявність у ній рис усвідомлення інтелектуальних і культурних цінностей різних суспільств і народів. Під поняттям духовні цінності розуміють духовні уявлення, явища, вимоги, що притаманні людині чи спільноті. До духовних цінностей належать моральні, релігійні, художні, політичні [5, с. 118].

Сьогодні в Україні максимального загострення набуло питання духовної кризи. Наше суспільство підпорядковане нині тільки статкам, а духовні цінності відходять на другий план. На першому місці людина ставить лише добробут, кар'єру та гроші. Логічною є думка Л. Чупрія, де зазначається, що в таких умовах дуже важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня українського народу, формування у нього стійкої системи глибоких морально-релігійних цінностей [4, с. 131].

Якщо суспільстві притаманні гуманістичні цінності, то цілі засоби її досягнення також будуть високими та гуманними. Лише так ми досягаємо економічного, політичного і духовного піднесення нашої країни, тому що ці сфери тісно пов'язані [5, с. 119].

Базові цінності особистості формується у студентські роки, потім стають достойно стабільними, суттєво змінюються у кризові періоди життя людини чи середовища. Саме в цей період у молодій людині починає формуватися самосвідомість.

Можна виділити низку чинників, що здійснюють вплив на формування ціннісних орієнтацій. На першому місці - це сімейне виховання. Адже саме сім'я вказує на правильний напрям розвитку для особистості. Сімейна атмосфера впливає на формування у дітей, звички поведінки та критеріїв оцінки добра і зла дозволеного та забороненого, справедливого та несправедливого. Сім'я вводить у світ знань, праці, прав та обов'язків. Саме у сім'ї закладаються основи фізичного, інтелектуального і морального розвитку дитини, формуються світогляд, естетичні смаки. Проте за відсутності сім'ї людина почувається самотньо і дуже часто, не змігши знайти себе в глобалізованому просторі, губиться в світі. Існують ще інші чинники, що впливають на формування цінностей, освіта, інтернет-технології, телебачення, однолітки [6, с. 152].

На думку Ю. Бабенка кожній людині властива індивідуальна, специфічна ієрархія цінностей, яка слугує сполучною ланкою між духовною культурою суспільства і духовним світом особистості, між буттям суспільним та індивідуальним. Проблема цінностей була і є предметом аналізу філософів, культурологів та інших вчених. Ю. Бабенко вважає, що саме зараз, коли в суспільстві відбувається переоцінка системи цінностей, коли формуються нові цінності та ідеали, виникає потреба у поверненні до першоджерел формування цінностей, до їх первинного трактування, що дасть змогу глибше зрозуміти теоретичну сутність цінностей [5, с. 120].

Зараз наша держава перебуває в перехідному періоді, у зв'язку з чим суспільство повинно провести переоцінку поглядів на життя та цінності, зокрема, духовних. Це складний, тривалий та головне неминучий процес, який ніколи не проходить швидко. В ході цих кардинальних змін знову стають актуальними такі цінності, як добро, істина, родина, робота [3, с. 21].

Проблема формування духовних цінностей студентської молоді є надзвичайно важливою в наш час. В умовах сьогодення молодь виступає руйнівною силою і залежно від того, які цінності вона обере, яку культуру впровадить буде залежати майбутнє суспільства. З молоддю пов'язують бачення обрив майбутнього, втілення політичних і економічних реформ. Тому суспільство зацікавлене, щоб цінності і культура були демократичними [1, с. 90].

В ході досліджень ми прийшли до наступних **висновків**: проблема цінностей є важливою особливо сьогодні, у період глобалізованих процесів та змін. Це питання залишається відкритим і надалі потребує ґрунтовнішого дослідження.

Отже, духовні цінності гармонізують й інтегрують духовний світ індивіда, визначають цілісність, унікальність і неповторність особистості, регулюють поведінку та діяльність людини в суспільстві, впливаючи на її дії та вчинки.

Література

1. Бабенко Ю. А. Теоретичні аспекти дослідження цінностей: Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. № 3. С.88-93.
2. Гнасевич Н., О. Артемчук Ціннісні орієнтації української молоді в контексті глобалізаційних процесів сучасності : Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації. 2012. С.36-39.
3. Лопуга О. І. Духовна культура сучасної української молоді: Соціально філософський аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец.09.00.03 "соціальна філософія та філософія історії": Одеса, 2016. 21с.
4. Снок М. А. Ціннісні орієнтації особистості сучасного студента Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка. Вісник ЧДПУ. Чернігів, 2002. Вип.11: Серія: Психологічні науки. с.128-132.
5. Стасевська О. А. Духовні цінності і соціокультурна ідентичність: Вісник національного університету Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2016. С. 113-122.
6. Тарарак Н. Г. Еволюція аксіологічних концепцій формування ціннісних орієнтацій в науковій думці: Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2013. Вип. 41(1). С. 151-160.